

Promoure un enfocament territorialitzat de la seguretat? L'experiència dels Grups de Partenariat Operatiu a França

JACQUES DE MAILLARD
demaillard@cesdip.fr

VALÉRIE ICARD
valerie.icard@cesdip.fr

Université of Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines
(Université Paris-Saclay), Cesdip

Resum

Els Grups de Partenariat Operatiu (GPO), impulsats el 2019, consoliden l'acció de col·laboració local iniciada a França des de la dècada de 1980. Basats en el mètode del "fer conjuntament", aquests grups promouen la implicació activa de la policia nacional en accions conjuntes amb altres actors locals (municipis, propietaris d'habitatges socials, associacions, etc.). Aquest article analitza el funcionament dels GPO des de dues perspectives. En primer lloc, s'examina fins a quin punt faciliten un enfocament compartit dels problemes de seguretat a escala territorial, concretament en l'àmbit dels barris. En segon lloc, es planteja fins a quin punt la implementació d'aquestes mesures transforma els modes d'actuació de la policia nacional, tradicionalment reactiva i desvinculada dels territoris. A partir d'una investigació que combina entrevistes i observacions en quatre ciutats d'un departament francès, constatem que, tot i que només es perceben transformacions limitades en els modes d'acció policials, aquests GPO s'emmarquen en una estratègia de relegitimació simbòlica de la institució en els territoris.

Paraules clau: polítiques locals de seguretat, policia, col·laboració o partenariat, GPO (del francès *Groupes de Partenariat Opérationnel*), barri.

1. Introducció

A França, com a la resta d'Europa, les polítiques locals de prevenció i seguretat han seguit tendències similars en les últimes dècades: mobilització de les autoritats locals, difusió d'eines contractuals per a la gestió de les qüestions de seguretat i prevenció, desenvolupament de noves professions de coordinació, promoció d'un enfocament territorialitzat, entrelaçament entre prevenció i repressió (Crawford, 1999; Devroe et al., 2017; Kübler i Maillard, 2022). En aquest article, proposem analitzar aquestes qüestions a partir d'un nou sistema de coordinació territorial en matèria de seguretat, creat el 2019 pel Ministeri de l'Interior, els Grups de Partenariat Operatiu (GPO). Aquests es fonamenten en:

“un enfocament global que pretén identificar amb precisió les expectatives de seguretat expressades per la població i els càrrecs electes, i respondre-hi de manera adequada mitjançant accions concretes i “a mida””

Ministeri de l'Interior, 2021.

Ens plantejem si la implementació d'aquestes noves mesures fomenta realment la producció d'experiència compartida i accions conjuntes en temes de seguretat dins l'àmbit dels barris¹.

Aquests GPO formen part dels nombrosos mecanismes de col·laboració que s'han desplegat a França des de principis de la dècada de 1980, com ara els Consells Comunal per a la Prevenció de la Delinqüència, els Consells Locals de Seguretat i Prevenció del Delicte (CLSPD), els grups locals per al tractament de la delinqüència i les zones de seguretat prioritàries (Le Goff, 2008; Delpeuch i Ross, 2023). En conjunt, aquests mecanismes reflecteixen tres dinàmiques de recomposició de l'acció pública local en matèria de prevenció i de seguretat:

- Ampliació del nombre d'interlocutors: la seguretat ja no és un monopoli de l'Estat. Actu-

alment, hi participen nombrosos actors, com ara autoritats locals, organitzacions semipúbliques, empreses de seguretat, associacions, i fins i tot residents.

- Desenvolupament de les lògiques de negociació: des de la dècada de 1980, s'ha observat una proliferació d'instruments legals que evidencien l'auge dels mètodes de negociació. Algunes de les diverses facetes d'aquesta contextualització polièdrica són els acords marc, els convenis per al desenvolupament d'activitats, o els protocols de col·laboració.
- Difusió d'enfocaments transversals territorialitzats: actualment, prevalen enfocaments plurals i transversals per abordar els problemes sociourbans. Les qüestions de seguretat ja no es tracten de manera aïllada respecte a les socioeconòmiques i territorials, sinó que també s'integren amb dimensions com la salut i l'educació. Les actuacions de prevenció ja no es limiten al marc repressiu.

Observem així una relaxació de les fronteres sectorials, fenomen que alguns han descrit com a *governança de seguretat* (Roché, 2004). En aquest context, analitzem la difusió d'aquests nous mecanismes d'associació, els GPO. Fins a quin punt propicien un enfocament compartit dels problemes de seguretat a escala territorial, concretament en l'àmbit dels barris? Hi ha molt en joc, ja que en aquests territoris hi participen múltiples entitats i professionals (policia nacional, policia municipal, gestors d'habitatge social, serveis socials, educadors, associacions de veïns, botiguers, etc.), cadascun amb interessos i interpretacions potencialment divergents sobre els problemes de seguretat i prevenció. Prenent com a punt de partida un espai territorial compartit, els GPO poden prioritzar la superació d'aquestes diferències en benefici de les accions conjuntes? Per respondre a aquesta pregunta cal entendre qui forma part d'aquests esquemes, quina informació hi circula i, sobretot, quines mesures s'hi implementen.

1. Aquest article es basa en els resultats d'un informe (Maillard i Icard, 2022) i en un article posterior que n'extreu les principals conclusions (Maillard i Icard, 2024).

Aquestes mesures plantegen una segona qüestió, àmpliament discutida des de la dècada de 1980: fins a quin punt aquestes mesures transformen els modes d'actuació de la policia nacional als territoris? La policia nacional dirigeix els GPO, però els "GPO en cap" (també anomenats "referents GPO" o "coordinadors GPO") no són comissaris, sinó oficials o agents de rang inferior². Aquests GPO preveuen una gran sol·licitud d'informació i una recollida de dades territorials sobre seguretat, i és a partir d'aquesta informació que es defineixen les prioritats i les accions específiques. Per tant, es tracta de qüestionar si aquestes mesures podrien representar una evolució en els models d'actuació policial en els territoris. El model d'intervenció tradicional de la policia es caracteritza per l'enviament de patrulles en resposta a trucades d'emergència i per una relació a distància amb els territoris (Fassin, 2011; Jobard, 2010; Maillard i Zagrodzki, 2017). Així, ens podem preguntar si els GPO poden servir com a base per a la mobilització de recursos diferents de les patrulles, marcant un distanciament de les lògiques habituals d'intervenció, així com un pas més enllà dels mètodes de segmentació organitzativa que regeixen el funcionament dels serveis policials (Lemaire, 2016), a favor d'un enfocament més territorialitzat.

Combinant aquestes dues qüestions, defensarem la idea que els GPO són mecanismes de co-

ordinació flexibles entre actors públics i privats amb racionalitats diferents, que coprodueixen respostes híbrides a les qüestions de seguretat a l'escala dels barris. L'acció pública dins dels GPO es fonamenta en el compromís i les dinàmiques d'estira-i-arronsa, facilitades pel fet que aquestes mesures reuneixen actors que comparteixen creences i normes similars en matèria de seguretat. No obstant això, aquesta cohesió no impedeix que es produeixin tensions i controvèrsies relacionades tant amb la temporalitat de l'acció com amb els compromisos recíprocs entre les diferents parts. Sobretot, aquestes mesures reflecteixen només una transformació limitada dels modes d'actuació de la policia, amb l'enviament de patrulles que continua sent el mètode preferit, així com les relacions organitzatives dins del cos, que romanen marcades per l'especialització funcional.

L'argument es desenvolupa en quatre fases. En primer lloc, especifiquem com s'organitzen els GPO i els reptes derivats de la seva localització (1). A continuació, identifiquem els mètodes dels intercanvis que impliquen la integració de la policia nacional en una xarxa local d'interdependències, tant pel que fa als intercanvis d'informació (2), com de construcció d'accions conjuntes (3). Finalment, qüestionem la transformació dels modes d'actuació de la policia nacional, que continuen sent limitats (4).

2. A França, la policia nacional es divideix en tres cossos: el cos de concepció i direcció (comissaris de policia), el cos de comandament (agents de policia) i el cos de supervisió i aplicació (pacificadors i oficials).

Quadre metodològic

Hem optat per centrar-nos en quatre ciutats mitjanes del departament d'Yvelines³ que presenten l'avantatge de tenir característiques sociodemogràfiques contrastades: dues ciutats estan marcades per una major presència de categories socials altes (Valentine i Saboville) mentre que les altres dues tenen un caràcter més popular (Louisville i Marsonville). Les majories polítiques també varien (dues ciutats de dretes, dues ciutats d'esquerreres). Per a la realització del treball de camp, ens hem basat principalment en entrevistes creuades amb els diferents actors implicats (en total una cinquantena). Aquestes entrevistes són especialment útils per identificar els universos de representació (tipus de vocabulari, representacions d'acció, esquemes cognitius), així com les relacions de poder entre els actors (més o menys negociades, més o menys asimètriques). Gràcies al suport de la Direcció Departamental de Seguretat Pública (DDSP)⁴ d'Yvelines, vam poder reunir-nos amb els responsables dels districtes de cadascuna de les ciutats (o els seus adjunts), així com amb els oficials o funcionaris que lideraven aquests dispositius. A cadascuna de les ciutats, també vam poder parlar amb els funcionaris municipals implicats en els GPO (departament de prevenció i seguretat, policies municipals i, més rarament, càrrecs electes), així com amb diversos dels socis (en particular els gestors d'habitatge social). A més, en dues de les ciutats (Valentine i Saboville), vam poder observar reunions dels GPO (un total de cinc).

2. Introducció dels GPO: localització d'una iniciativa central

Amb el suport de “sectors locals”, aquests grups constitueixen “[...] el nucli de la policia de seguretat quotidiana [...], el lloc de contacte, l'intercanvi d'informació, la definició col·lectiva de solucions concretes als problemes identificats i l'avaluació entre iguals de la seva eficàcia amb representants públics i socis. Un referent sectorial, nomenat entre els oficials o rangs, dirigeix el GPO. Aquest agent de policia de camp, especialment format per a aquesta missió, s'encarrega de recollir les sol·licituds de seguretat, desenvolupar respostes transversals i col·legiades, i avaluar les accions dutes a terme” (Ministeri de l'Interior, 2021, p. 1).

Un memoràndum de la Direcció Central de Seguretat Pública (DCSP) d'abril de 2019 converteix els GPO en la pedra angular de la implementació de la Policia de Seguretat Diària (del francès *Police de sécurité du quotidien*, PSQ)⁵. Segons aquesta nota, els GPO són òrgans que s'han de reunir regularment: “cada quinze dies (o cada mes, com a mesura reactiva de les respostes)” (Direcció Central de Seguretat Pública, 2019, p. 3). Aquests GPO representen nous òrgans de col·laboració que cal definir, organitzar, presentar als càrrecs electes i activar en poques setmanes. Aquesta feina d'adaptació local és encara més necessària

3. A França, els departaments són les divisions territorials. La regió de l'Illa de França es divideix en vuit departaments. El departament d'Yvelines (la prefectura del qual és Versailles) es troba al sud-oest de la regió i té uns 1,4 milions d'habitants.

4. Aquest és el nivell territorial de la policia nacional, a escala departamental.

5. La reforma de la policia de seguretat diària (del francès *police de sécurité du quotidien*, PSQ) es va posar en marxa el febrer de 2018. Segons documents del Ministeri de l'Interior, aquesta es basa en “un enfocament global que pretén identificar amb precisió les expectatives de seguretat expressades per la població i els càrrecs electes, i respondre-hi de manera adequada mitjançant accions concretes i “a mida”” (Ministeri de l'Interior, 2021, p. 1).

perquè aquests GPO no venen a un terreny verge: ja existeix una sèrie de mecanismes de col·laboració, començant pels CLSPD, dirigits pels municipis i que tenen funcions similars. Si bé aquests GPO són mecanismes que es basen en l'intercanvi de la informació i la construcció de solucions col·lectives, són una iniciativa interna del Ministeri de l'Interior, la gènesi, la definició i el marc dels quals són objecte, en primer lloc, de notes emeses per les direccions del mateix ministeri. Per tant, a la primavera del 2019, els caps de districte policial s'enfrontaven a dos reptes: repartir un territori d'actuació acceptable per als càrrecs electes locals (o, pel cap baix, evitar generar una oposició local que posés en dificultats els comissionats), i posar en marxa el nou sistema tenint en compte l'existència dels òrgans ja existents. Pel que fa a la delimitació dels GPO, els caps de departament ho van fer segons el seu coneixement del districte, sense tenir temps per fer un diagnòstic en profunditat. La delimitació dels GPO es va dur a terme sobre la base d'un coneixement poc objectivat, on el coneixement de l'equilibri de poder polític local i les bretxes entre les ciutats centrals i els municipis de l'aglomeració resulta crucial.

El segon repte és vincular-se amb el sistema existent i, en aquest cas, amb els Consells Locals de Seguretat i Prevenció de la Delinqüència (CLSPD). Els executius de la policia reivindiquen, llavors, una forta dimensió operativa ("els GPO són per resoldre problemes concrets") que s'esforcen per distingir de la naturalesa més oficial i "teòrica" de les reunions del CLSPD. Però aquesta reivindicació d'operativitat es veu amb distància des dels municipis i, sobretot, des d'algunes ciutats, que no accepten la idea que les seves prioritats les dictin la policia nacional:

“Als GPO hi anem, hi participem, però no es tracta que el Ministeri de l'Interior ens digui què hem de fer...”

Membre del departament de seguretat municipal, Valentine, febrer de 2020.

En definitiva, aquesta convivència amb els CLSPD es durà a terme, tant perquè les ciutats s'han hagut d'adaptar a la implementació d'aquests GPO que es despleguen per tot el territori, com perquè la policia ha adaptat el sistema a les demandes locals, en particular permetent que les

ciutats contribueixin a l'elaboració de l'ordre del dia de les reunions.

De fet, tot i que existeix un marc nacional, els caps de departament disposen d'un cert marge de llibertat en la implementació dels GPO. Això vol dir que tenen flexibilitat en la definició dels territoris, en la tria dels organitzadors, els socis convidats i la periodicitat de les reunions, l'estil d'organització, la selecció dels temes a tractar, i fins i tot les maneres d'informar. El que predomina aquí és una flexibilitat molt àmplia deixada als actors locals, la qual cosa complica i matisa la hipòtesi d'un sistema imposat verticalment per la policia als socis locals. Aquesta flexibilitat també es manifesta en la definició dels participants convidats. Les normes promulgades en àmbit nacional només inclouen una llista de participants molt limitada, cosa que permet als gestors dels GPO prendre decisions sobre els socis que seuran a taula. A més de la policia nacional, se sol incloure la policia municipal i representants dels gestors d'habitatges socials. De vegades també hi poden ser presents altres col·lectius socials o professionals, com ara associacions de botiguers, associacions de veïns o serveis socials. Generalment, l'Educació Nacional no hi està representada. En aquests òrgans, els representants de la població no se solen convidar, i els gestors dels GPO afavoreixen els intercanvis entre actors professionals.

La creació dels GPO marca, per tant, una certa represa del control de la col·laboració local per part de la institució policial: són òrgans dirigits per la policia, on els socis comparteixen sovint els conceptes policials en matèria de seguretat. No obstant això, no priva els socis de marge de maniobra en la implementació concreta del programa. Les observacions i entrevistes posen de manifest el mètode de negociació entre els diferents interessos implicats. A partir de l'anàlisi de l'intercanvi d'informació territorial i de les accions decidides dins dels GPO, l'objectiu és entendre com els mètodes organitzatius i professionals, de vegades en tensió, orienten i ree-laboren l'associació. Això és el que veurem a la segona part.

3. Intercanvi d'informació: els GPO com a espais d'intercanvi d'experiències

Les reunions dels GPO s'organitzen a partir de taules rodones, on els diferents sectors exposen les seves problemàtiques successivament. Un dels pilars dels GPO és, per tant, l'intercanvi d'informació. Aquesta és una de les dimensions tradicionals d'aquestes formes compartides de govern de la seguretat local (Germain, 2013). Es considera que la diversitat d'actors permet la circulació immediata de la informació:

“En aquests GPO, tothom té la mateixa informació al mateix moment i cadascú pot aprofitar les preguntes que fan els altres.”

Cap de la policia municipal, Valentine, març de 2021.

Aquestes reunions representen una manera perquè la policia obtingui informació sobre les problemàtiques locals de les quals no té coneixement directe. D'aquesta manera, la policia busca obtenir dades molt localitzades sobre els problemes més enllà de les xifres de delinqüència registrada:

“La nostra idea és funcionar com un petit servei d'intel·ligència. Analitzem la situació i ens preguntem si val la pena aprofundir-hi més.”

Cap GPO

“Intentem tenir personal dins dels barris.”

Delegat de la cohesió policia i població (DCPP)⁶

“Això ens permet detectar si hi ha qualsevol problema des d'una fase molt primerenca i escalar-ho si val la pena.”

Cap GPO

Entrevista amb el cap GPO i DCP, Valentine-Est, abril de 2021.

En aquest mateix sentit, els GPO sovint funcionen com un fòrum per demanar als socis que transmetin missatges a la població, ja sigui als residents en el cas dels gestors d'habitatges socials, o als membres en el cas de les associacions. La importància de trucar al 17⁷ il·lustra molt bé aquest paper:

“Cal també que la gent es cuidi ella mateixa, i això vol dir transmetre informació i trucar al 17 si es veuen coses estranyes. [...] No cal dubtar gens, no és cap denúncia, no és l'època de Vichy. Cal ser proactiu. [...] Jo ho dic als gestors d'habitatge social, és un missatge que els repeteixo constantment: digueu a les persones que viuen als immobles que ens truquin.”

Comandant, cap GPO, observació GPO Valentine-Oest, octubre de 2020.

6. Creats a finals del 2000, els delegats de la cohesió policia i població (DCPP) són reservistes de la policia nacional que actuen com a enllaç entre la policia i la població (Gayet-Viaud et al., 2017).

7. Aquest és el número d'emergències per contactar amb la policia o la gendarmeria a França. Aquest número es fa servir en casos d'incidents o per demanar ajuda immediata de les forces de seguretat.

És un recurs ben identificat, que ajuda a corregir la bretxa tradicional entre els problemes que viu la població i les institucions, ja que els GPO representen un espai que afavoreix la circulació de la informació sobre els problemes que hi ha en els habitatges socials. Tanmateix, aquesta informació encara es transmet majoritàriament a través d'intermediaris, com ara els socis. Tret d'algunes associacions, com les de vigilància veïnal⁸, que els intercanvis es fan entre els actors professionals. La participació directa dels residents als GPO és poc habitual:

“Qui ens parla són, sobretot, intermediaris; la llei del silenci al barri continua intacta.”

Comissari, Louisville,
gener de 2021.

A més, l'intercanvi d'informació no sempre és gaire fluid. En moltes poblacions, recordar situacions problemàtiques és un tema delicat per a determinats actors, especialment per qüestions de reputació:

“Funciona millor si ho fem per arrendador, perquè no els agrada parlar dels problemes davant dels altres. Llavors, reunim cada arrendador amb els seus vigilants. En la primera reunió, hi havia tots els gestors d'habitatge social i tots els vigilants, i ens vam adonar que als gestors d'habitatge social no els agradava parlar dels seus problemes davant dels altres, i alguns vigilants també dubtaven a parlar si hi havia altres companys.”

Cap de policia municipal, Saboville,
novembre de 2021.

Alguns coordinadors GPO aprofiten la flexibilitat del sistema per aconseguir informació territorial de socis reticents. És el cas de Louisville, on el cap del GPO QRR⁹, un cap de brigada poc acostumat a les reunions amb els socis, es definia com a “policia de camp”. Després d'unes quantes reunions que no van funcionar, va optar per establir relacions exclusivament bilaterals:

“Abans que res, soc un policia de camp. Soc allà, sobre el terreny. Tres dels meus interlocutors socials parlen molt poc entre ells, i els costa seure al voltant d'una taula. No en traiem res. El meu GPO treballa d'amagat. Jo treballa molt per correu electrònic. Quan cal resoldre un problema, fem reunions reduïdes, amb un o dos interlocutors. I és llavors quan la gent comença a intervenir i tenim molt bons resultats en comparació amb el punt de partida.”

Cap de brigada, cap GPO QRR, Louisville,
gener 2021.

8. La vigilància veïnal és un tipus de xarxa comunitària que implica la participació activa dels residents d'un barri en la seguretat local. Com s'ha esmentat, es fonamenta en una lògica defensiva on els membres de la comunitat es concentren en la vigilància dels seus voltants i la detecció de comportaments sospitosos o delictius. El seu objectiu principal és garantir la seguretat del barri mitjançant la comunicació d'incidents a les autoritats policials, per tal que aquestes puguin prendre les mesures adequades (Malochet i Ocqueteau, 2020 p. 16).

9. Els Barris de Reconquesta Republicana (QRR, del francès *Quartiers de Reconquête Républicaine*) representen una mesura específica implementada per l'Estat francès per afrontar problemes complexos de seguretat i cohesió social en determinades zones urbanes. Segons el Tribunal de Comptes (2023), els QRR són barris que, tot i tenir nivells de delinqüència considerats moderats o mesurats, presenten altres reptes importants com ara qüestions d'urbanisme, sociologia i economia que dificulten la cohesió social i l'efectiva aplicació de la llei.

En general, els estils de direcció dels GPO poden variar considerablement: alguns se centren en problemes específics, mentre que d'altres aborden temes diversos. Això depèn de la manera en què els líders del GPO tenen coneixement dels problemes locals i de les responsabilitats operatives que tenen assignades. Aquest contrast és especialment evident en dues poblacions amb dos GPO diferents. Per exemple, a Valentine, es destaca clarament la diferència entre un GPO dirigit per un comandant de policia, cap de les unitats de la via pública, i un cap de brigada, responsable d'un GSPT (Grup de Seguretat de Proximitat Territorial¹⁰). En aquest cas, el primer líder es compromet a compartir la informació, a donar la paraula a tothom, i utilitzar els GPO com un mitjà per explicar i defensar l'actuació policial (cf. *infra*), mentre que el segon se centra en un mètode operatiu, amb reunions curtes.

La qüestió dels obstacles en l'intercanvi d'informació adquireix una importància cabdal quan es tracta de la informació normativa. En principi, la comunicació d'aquesta mena d'informació s'hauria de fer en el marc de les reunions específiques, amb el suport d'una carta de confidencialitat¹¹:

“Segons la normativa, no hem de tractar casos individuals. Si algú exposa un problema, no el podem tractar en els GPO. Per exemple, una persona en particular sota curatela o tutela, una mica agressiva, no es pot esmentar. Cal parlar des d'una perspectiva global, tractant el conjunt d'un tema i no pas d'un cas específic.”

Capità, cap del GPO, Saboville,
gener de 2021.

L'existència d'aquests canvis nominatius en el desenvolupament dels GPO ha estat molt criticada per certs actors, que en parlen més sovint en el context de les entrevistes que no pas durant les mateixes reunions:

“Des del principi, els GPO han suposat un problema per a mi, perquè tractàvem fitxers nominatius quan hi havia habitants implicats¹²! Per a mi això està fora de lloc, no hi ha codi deontològic. I ho vaig portar a la prefectura. Ho vaig dir. Cal l'autorització del fiscal per fer intercanvis d'informació nominativa.”

Direcció Municipal de Seguretat, Valentine,
octubre de 2020.

El que aquí està en joc són les concepcions professionals diferents i una relació distinta amb les normes del dret: mentre que alguns, en nom del pragmatisme, consideren que donar noms en una reunió permet avançar més ràpidament, altres s'oposen amb una concepció que es preocupa més pels drets individuals, i insisteixen en la diversitat dels actors que hi ha al voltant de la taula. En conseqüència, també subratllen els riscos del mal ús de la informació que s'intercanvia. Però, una vegada més, el caràcter improvisat del sistema permet a vegades a la policia recuperar informació. De fet, a la pràctica, nombrosos intercanvis queden fora del marc legal: en molts dels GPO als quals hem assistit, s'han produït intercanvis de dades nominatives així, de manera més o menys directa:

10. Les GSPT són unitats de via pública assignades a un territori (generalment a escala de barri), que afavoreixen les patrulles a peu.

11. La llei de 5 de març de 2007 sobre la prevenció de la delinqüència va organitzar les modalitats d'intercanvi d'informació en àmbit local dins el marc dels grups de treball i d'intercanvi d'informació.

12. L'entrevistat es refereix aquí a la vigilància veïnal.

“Sí, sí, hem presentat una queixa.”

Cap GPO

“Per cert, com es diu aquest jove?”

DCPP

“Sí [diu el nom], és algú implicat en un robatori en grup, amb ganivets i tot això, crec.”

Propietari d'habitatge social

“Sí, ell i el seu germà, els veig sovint a la barberia i crec que hi trafiquen. Si voleu us puc donar el nom i l'adreça.”

Propietari d'habitatge social

“Sí, envieu-m'ho per correu electrònic o missatge de text. Sí, sí, això m'interessa.”

Cap del GPO

Observació del GPO Valentine-Oest, octubre 2020.

Aquests intercanvis il·lustren la lògica de la negociació, en el límit entre el formal i l'informal, que permet a la policia obtenir informació en els grups territorials. Aquesta dinàmica genera lògiques ambivalents que es reflecteixen en les accions que es duen a terme.

4. Liderar accions conjuntes: els GPO com a espais d'acció col·lectiva

Els GPO són òrgans dirigits per la policia nacional, en els quals es reuneixen col·laboradors que sovint comparteixen els conceptes policials en matèria de seguretat. No obstant això, tot i que la institució policial hagi assumit la responsabilitat de la col·laboració local, això no priva els socis de marge de maniobra en la implementació concreta del programa. Les observacions i entrevistes revelen el mètode de negociació entre els diferents interessos implicats. Aquesta dinàmica ha estat facilitada per la flexibilitat de la guia nacional, que ofereix un marc prou obert perquè els caps dels GPO puguin adaptar-se als contextos locals. Més que una imposició vertical, són les interdependències les que condicionen les dinàmiques d'intercanvi: la policia depèn de la informació proporcionada pels col·laboradors, així com de la seva capacitat d'acció.

Per il·lustrar-ho, les relacions amb els gestors d'habitatge social són particularment significatives, ja que tant els gestors d'habitatge social com la policia es troben en una posició de mútua dependència: els primers necessiten respostes als problemes d'inseguretat en el territori, mentre que els segons depenen de la informació i dels mitjans d'acció dels gestors d'habitatge social (Germain, 2013). Es fan servir dos registres d'acció: d'una banda, la lògica de la responsabilitat (què feu per estar més segurs?) i, de l'altra, el suport policial en forma de patrulles, controls, i fins i tot tasques d'investigació. Moltes activitats il·lustren aquest sistema de compromís recíproc, com per exemple una operació realitzada en una residència a la vora del Sena, on la gent es reuneix i fa “rodeo”. En adonar-se que hi havia caixes ocultes a la vista, les van fer servir per a traficar (en particular amb béns robats). Aquest és un dels problemes que va sorgir en un dels GPO:

“Li diem [al gestor de l'habitatge social]: què voleu fer? Bé, no ho sap... Llavors, els altres col·laboradors fan propostes, com ara incorporar la videovigilància, etc. Nosaltres aportem altres idees, i jo dic que intentaré posar-hi recursos humans, fent passar les patrulles més sovint, de tal a tal hora, però això depèn de les prioritats i les urgències. La policia municipal també aporta els seus recursos, i indicarà a quines hores podrà actuar. Després, quan ja tenim totes aquestes dades, organitzem un equip i establim un pla d'atac, amb el cap del servei, per vigilar els punts d'intercanvi, i assignem un equip. Tot això és possible gràcies a la recollida d'informació.”

Major, cap del GPO de QRR, Louisville, gener de 2021.

Per part dels gestors d'habitatge social, van tancar la zona residencial a la circulació, van instal·lar càmeres, van reforçar la il·luminació i van mobilitzar tota una sèrie de recursos econòmics. Policia i gestors d'habitatge social han fet compromisos progressius, el compromís d'un condueix al compromís de l'altre:

“Sense els GPO, no hauríem obtingut aquests resultats. Aquí, cadascú ha aportat el seu granet de sorra, i ara el que falta són recursos financers. I després s'adonen que la policia intervé, que hi ha hagut moltes intervencions...”

Major, cap del GPO fora QRR, Louisville, gener de 2021.

No obstant això, aquestes col·laboracions no poden amagar les tensions i els mètodes contradictoris. La primera qüestió és la del territori que cobreixen els gestors d'habitatge social. Participar en les reunions suposa trobar directius que puguin representar l'entitat i que tinguin un coneixement del terreny. Això es tradueix en una sobrecàrrega per a certes persones que es veuen desbordades per la quantitat de reunions a les quals han d'assistir. D'altra banda, les diverses organitzacions tenen agendes diferents. Algunes operacions dirigides per un arrendador (reurbanització de l'espai, per exemple) són a llarg termini, mentre que les operacions policials (enviament de patrulles) es poden decidir al moment. De manera inversa, quan

un propietari o gestor del parc d'habitatge públic ha instal·lat càmeres ràpidament, la feina d'investigació policial necessita més temps. Aquests desequilibris poden generar impaciència en ambdues parts i posar a prova la cooperació:

“Esperem que alguns gestors d'habitatge social facin feines senzilles, però això pot necessitar diversos mesos, i sabem que el nostre temps és limitat: la idea és no deixar que les situacions que es poden resoldre de manera empírica empitjorin.”

Comissari, Marsonville, desembre de 2020.

“N'hi ha alguns que s'impacienten, però cal donar temps a la investigació. Per al gestor d'habitatge social, per exemple, l'administrador va deixar de venir perquè considerava que això no avançava.”

Major, cap del GPO QRR, Louisville, gener de 2021.

Finalment, el sistema de l'estira-i-arronsa suposa una reciprocitat que no sempre es produeix. De fet, hi ha un gran ventall de pràctiques que depenen tant dels recursos disponibles com dels plans que els gestors tinguin per a determinats parcs públics d'habitatge. Les entrevistes amb els caps dels GPO van mostrar, en repetides ocasions, les relacions tan diferents que mantenen amb els gestors d'habitatge social, alguns dels quals, segons els nostres entrevistats, acudeixen a la policia de manera injustificada:

“Deixo clar que és un problema privat, que no és de la nostra competència! [...] A vegades, les peticions a la policia són una mica gratuïtes, entre cometes. Ja ho vaig dir ben clar: no som la policia privada del propietari de l'habitatge públic.”

Comandant, cap del GPO, Valentine-Oest, desembre de 2020.

La qüestió aquí és l'acció policial si un gestor d'habitatge públic "no fa res":

“En un altre sector, l'arrendador ens va dir: “Jo no tinc els recursos”, i el cap del servei va respondre: “Jo puc intervenir, però...”. Les patrulles hi són, però és una qüestió de prioritats.”

Major, cap del GPO QRR, Louisville, gener de 2021.

El que posa de manifest aquesta darrera observació és una geometria variable de la implicació

policial: és molt probable que canviï en funció del compromís dels seus interlocutors. Tot i que la policia es troba en una situació d'interdependència en relació amb els seus col·laboradors dels GPO, això no impedeix la distribució de recursos a la carta en funció de la implicació dels gestors d'habitatge social, segons l'apreciació dels responsables policials. En altres paraules, l'estratègia de responsabilització, “qui opera intentant imposar i delegar responsabilitats als grups o als individus que anteriorment havien recorregut a l'Estat per protegir-se contra la delinqüència” (Garland, 1998, p. 57), es tradueix en intercanvis localitzats, que condicionen l'atribució dels recursos policials a compromisos recíprocs per part dels col·laboradors no estatals.

5. Transformacions limitades de la policia nacional

Fins a quin punt està canviant la feina policial a conseqüència dels GPO? El que aquí crida l'atenció és la qüestió dels registres d'acció mobilitzats. Com ja s'ha explicat, una part de les accions dutes a terme en la direcció dels GPO es basa en un sistema d'estira-i-arronsa: d'una banda, els serveis policials reforcen les patrulles i, de l'altra, els gestors d'habitatge social implementen mesures de prevenció situacional.

Cal començar per destacar que els GPO animen els líders del sistema (siguin oficials o rangs inferiors) a fer una lectura més local dels problemes, i a escoltar amb atenció les expectatives dels agents locals, com ara habitants i comerciants. A Valentine, per exemple, a la sortida d'un GPO, el cap del GPO (que també és comandant de policia) comenta:

“Per a mi aquestes reunions són importants, perquè és important entendre què fan els altres agents. [...] Escoltar el president dels comerciants dir que algunes persones estan angoixades també és rellevant, perquè ens permet ajustar les nostres intervencions: si els veiem enfadats, bé, no és necessàriament amb nosaltres amb qui estan enfadats.”

Diari de camp, gener de 2021.

Un cap dels GPO pot orientar la feina dels policies sota la seva responsabilitat per tenir en compte les expectatives de la població i dels col·laboradors en termes de presència i tranquil·litat, fins i tot si això contradiu les inclinacions professionals immediates:

“Quan els dic que es quedin pel barri un parell d'hores perquè la població se senti més segura, per abordar el punt clau que genera aquesta sensació d'inseguretat, cal explicar als companys que no facin una acció purament policial. Els cal dir: “No, no fem res.”

Cap de brigada, cap GPO QRR, Louisville, gener de 2021.

No obstant això, els caps dels GPO sovint tenen recursos d'acció limitats i no sempre poden mobilitzar els efectius que depenen d'altres unitats de la comissaria. Quan es requereixen reforços de patrulles o l'enviament de personal a llocs concrets en moments determinats, els caps dels GPO no sempre estan en condicions d'activar aquests serveis per raons funcionals. Senzillament, no tenen el control sobre aquests efectius i han de passar per l'oficina d'ordre i ocupació. Aquí ens

trobem amb la clàssica dissociació entre les lògiques funcionals i territorials. Un cap dels GPO, que no té responsabilitat sobre el personal damunt del terreny, haurà de recórrer constantment a altres efectius, la mobilització dels quals està molt lluny de ser automàtica:

“No puc imposar res als torns de nit. Tinc un equip al QRR¹³. Encara que només estiguem durant el dia, com que només soc cap de brigada, he de delegar-ho als meus oficials de nit. Estic obligat a passar-ho a aquests oficials.”

Cap de brigada, cap del GPO QRR, Louisville, gener de 2021.

En un entorn burocràtic altament estratificat, la capacitat d'activar personal addicional sobre el qual no es té responsabilitat directa resulta molt difícil.

Una altra gran limitació és la mena d'acció triada: en gran part, el principal recurs associat als GPO és l'enviament d'equips. Els GPO impliquen més feina en la programació de patrulles, tot i que això suposi multiplicar els objectius i limitar l'autonomia operativa dels agents:

“De moment, amb els GPO, és cert que les patrulles es veuen afectades, perquè se'ls demana més sovint. Però per constatar una situació, cal anar-hi! Els agents veuen que augmenten les instruccions, [...] i quan només es té una sola patrulla per a 13 municipis. I de vegades, quan no reps cap comentari, ho entens... Ens diuen: “Però si ni tan sols pots fer la teva llista de la compra!”

Capità, cap del GPO, Saboville, gener de 2021.

Els mètodes d'intervenció d'aquestes patrulles específiques continuen ancorats en els repertoris tradicionals d'actuació: intervencions, controls i, fins i tot, sancions. Així, fomenten la distribució habitual de multes, una pràctica recurrent vinculada a la funció sancionadora dels agents de policia (Daillère, 2022). En una de les reunions, el cap del GPO, tot agraïnt la col·laboració dels gestors d'habitatge social, va descriure la tasca executada amb les paraules següents:

“Molt bé, ja tenim el passi [per accedir a la zona residencial], moltes gràcies. Us ho dic sempre, quan ens desplacem, no ho fem perquè sí. Posem multes; aquesta és la nostra filosofia. Ja us ho he dit: cal picar on fa més mal, a la butxaca.”

Cap de brigada, cap del GPO, observació del GPO Valentine-Est, octubre de 2020.

En la feina dels GPO, també es fan evidents els problemes associats a qüestions que només són temporals o que es troben fora de lloc. Per exemple, aquest és el cas dels problemes d'ocupació i, principalment, dels punts d'acord. Tot i que alguns d'aquests problemes poden semblar resolts en algun moment, és probable que tornin a aparèixer de manera recurrent, cosa que sovint genera una certa frustració:

“Pel punt de venda de droga, el gestor de l'habitatge social va instal·lar càmeres després de les reunions del GPO, i el problema es va traslladar en un altre lloc. Senzillament, va travessar el carrer. Hi ha èxits notables, però és un problema que no s'acaba mai. Pel que fa als estupefaents, com a mínim...”

Cap de brigada, cap del GPO QRR, Louisville, gener de 2021.

13. QRR, del francès *Quartiers de Reconquête Républicaine*, per ampliar informació veure nota al peu número 9.

Molt sovint, les solucions proposades es basen, en primer lloc, en les unitats d'ordre públic, i de manera més excepcional en els serveis judicials. La divisió entre els agents uniformats de la via pública i els serveis d'investigació, utilitzant les paraules d'un dels nostres entrevistats, continua sent un factor estructurant. La feina en els GPO és, en primer lloc, una tasca basada en intervencions a la via pública de vigilància i control, que només contribueix de manera marginal a la feina judicial. Des d'aquest punt de vista, els GPO, més que afavorir la transversalitat, funcionen com ho fan habitualment les comissaries, en un sistema de sitja d'informació. Per tant, la nostra observació coincideix amb el que assenyalen Delpeuch i Zagrodzki (2021) sobre el GPO a Nantes, i Darley i Gauthier (2018) respecte a les zones de seguretat prioritàries¹⁴. Parlem de repertoris tradicionals d'actuació policial força estables (visites i controls, vigilància de persones, recollida d'informació, controls d'identitat, visites a soterranis o zones comunes).

Tot i que els GPO només representen un canvi marginal en els mètodes operatius de la policia, ofereixen un espai de comunicació amb els seus interlocutors, en particular, legitimant l'acció policial. Aquests mecanismes són un lloc on els representants de la policia nacional informen sobre què fa la policia en relació amb determinats temes i preocupacions dels interlocutors. Així, els GPO esdevenen una oportunitat perquè la policia nacional expliqui els seus mètodes d'intervenció. També serveixen per avançar-se a possibles crítiques relacionades amb la inacció policial i per respondre a la pregunta: "Què fa la policia?".

Aquesta dimensió discursiva és una manera perquè els representants de la policia no només s'adaptin als territoris, sinó que també facin entendre als seus col·laboradors les restriccions i els mètodes operatius dels serveis policials. Aquestes reunions són, a més, una oportunitat per a reforçar la solidaritat entre els col·laboradors. Per exemple, a Valentine, una de les reunions va servir per anunciar la creació d'una plaça per a un treballador social a la comissaria, gràcies a les subvencions creuades de diverses institucions i al fet que la comissaria local també va posar a disposició el local. En conseqüència,

treballar en col·laboració és una forma de donar visibilitat a la policia nacional i consolidar una xarxa de col·laboradors públics i privats. A més a més de resoldre problemes i fomentar reformes internes, aquestes mesures formen part d'un procés de legitimació de la institució en un àmbit de poder territorial. Tanmateix, en un univers on les tensions i la competència sempre hi són presents, aquesta estratègia de comunicació pot suscitar de vegades l'hostilitat tàcita d'alguns socis que creuen que es posa massa l'accent en promocionar les accions de la policia nacional. En aquest sentit, la tasca de legitimació depèn dels equilibris locals: si el discurs adoptat és massa unilateral, hi ha el risc de generar distanciament o, fins i tot, oposició per part dels socis, en un context en què la policia es troba en una posició de dependència mútua.

14. Les zones de seguretat prioritàries (ZSP) es van crear el juliol de 2012 amb l'objectiu de consolidar un enfocament col·laboratiu de la seguretat pública. Paral·lelament, s'hi assignen unitats especialitzades en aquelles zones considerades "sensibles".

6. Conclusió

Els GPO han afavorit un enfocament territorialitzat dels problemes de seguretat? I, més en general, quines lliçons en podem extreure d'aquests mètodes pel que fa a la conducta de l'acció pública territorial?

Els GPO formen part dels espais locals compostos per actors públics i privats amb interessos diversos i on sovint hi ha hàbits preexistents de (no) cooperació. Aquesta diversitat fa necessària una mena d'anàlisi, que tingui en compte la profunditat i la complexitat de les configuracions locals. Aquest va ser el propòsit de la nostra enquesta, que es va centrar en quatre ciutats mitjanes d'un departament francès. En primer lloc, cal recordar que els GPO a vegades dupliquen els dispositius territorials existents, com ara certes unitats dels consells locals de seguretat i prevenció de la delinqüència (CLSPD), amb el risc d'augmentar les tensions entre els representants de l'Estat (responsables dels GPO) i els responsables municipals (a càrrec dels CLSPD). Per gestionar aquestes tensions, tant la policia com els actors municipals s'han vist obligats a adaptar-se per redefinir els límits dels seus respectius sistemes. Tanmateix, sembla possible afirmar que els GPO han afavorit notablement les relacions de col·laboració flexibles, basades en l'intercanvi d'informació, i en la coconstrucció d'accions comunes, que combinen les respostes policials amb l'aplicació de tècniques de prevenció situacional. Cal destacar la flexibilitat del sistema: en funció del seu grau d'experiència professional, del nivell de responsabilitat, i la naturalesa de les relacions en el territori, els caps del GPO han sabut adaptar el format, tot i que això hagi implicat allunyar-se de les directrius establertes en l'àmbit nacional. Per exemple, alguns GPO no reuneixen mai tots els implicats, sinó que operen en reunions bilaterals per facilitar l'intercanvi d'informació; mentre que altres es caracteritzen per organitzar reunions multilaterals periòdiques, que permeten una circulació general de la informació. És a dir, en una institució coneguda per la seva centralització, com és la policia nacional, els GPO tenen la capacitat de descentralitzar les operacions policials, encoratjant els agents a tenir en compte els mètodes d'altres actors, com ara treballadors socials, comerciants, o gestors d'habitatge social. En termes generals, els GPO es fonamenten en un mètode d'intercanvi i d'estira-i-arronsa.

D'una banda, els gestors d'habitatge social implementen operacions de seguretat a través de la prevenció situacional; de l'altra, la policia orienta les seves patrulles, realitza controls i pot iniciar investigacions en zones específiques. Un modus operandi com aquest depèn en gran manera de les relacions de cooperació establertes localment, que donen lloc a una acció policial de geometria variable.

Com succeeix amb altres mètodes de col·laboració (Germain 2013), els GPO permeten enfortir una legitimitat pragmàtica que s'ha vist afeblida pel descens dels índexs d'elucidació, les crítiques a mètodes d'acció policial considerats massa ineficaços, o fins i tot per l'excessiva centralització de la institució. Sobretot, aquests sistemes formen part d'un procés de legitimació simbòlica, que la policia nacional utilitza per difondre missatges, explicar la seva acció i promoure-les en els debats d'associació. Aquesta coproducció de l'acció pública es basa en relacions de naturalesa principalment cooperativa, especialment a causa de les creences compartides pels actors implicats, que comparteixen un mateix concepte sobre la seguretat. No obstant això, aquest baix nivell de conflicte també es deu al fet que les divergències no són sempre evidents, tot i que poden aparèixer oposicions tàcites (Douillet i Maillard, 2008). De fet, agendes oposades, organitzacions contradictòries i conceptes diferents sobre l'intercanvi d'informació normativa són temes recurrents de tensió.

Els GPO són elements de comunicació i de negociació local de les prioritats en matèria de seguretat, però actuen com a vehicles limitats per a la reforma policial. Tot i que afavoreixen la distribució de responsabilitats entre els comandaments intermedis (rangs i oficials), en comptes dels caps de departament (comissaris de policia), i reforcen la dimensió territorial de l'acció (plantejant les peticions dels socis territorials), encara es basen en l'especialització inherent de l'organització policial. A més, les respostes preferides prenen en préstec el repertori tradicional (patrulles selectives, controls i, més rarament, investigacions) d'un model d'intervenció, modificant, com observaven Darley i Gauthier en les zones de seguretat prioritàries, "molt poc de la mateixa professió policial i la manera d'intervenir en bar-

ris sensibles” (Darley i Gauthier, 2018:83). A més, el funcionament dels GPO il·lustra de manera emblemàtica els límits de les associacions locals de seguretat franceses, que es basen principalment en intercanvis interprofessionals. Encara hi ha molt poca participació del públic en general o de les associacions, en uns sistemes que privilegien un grup selecte de persones professionals. En aquest context, la participació ciutadana està molt emmarcada i condicionada, amb el suport d’institucions atrinxerades en els seus mecanismes habituals d’intervenció (Malochet, 2021).

En promouvoir un enfocament “pragmàtic”, el més proper possible als problemes que afronten les parts interessades, els GPO han estat originàriament respostes híbrides que combinen diferents coneixements i recursos. També funcionen com a punt de trobada, especialment per a aquells actors que no tenen l’hàbit d’intercanviar opinions sobre altres escenaris locals, promovent així una millor comprensió de les missions de cadascú, les relacions interpersonals i un reconeixement dels mètodes d’actuació dels altres col·laboradors. Tanmateix, tots aquests efectes són condicionals i depenen en gran manera dels contextos locals. I és aquí on es troba el principal límit de l’acció pública: aquests mètodes han estat realment avaluats? Una anàlisi empíricament fonamentada en les condicions locals de l’acció conjunta en matèria de seguretat —els seus fracassos, els seus èxits i les seves promeses— hauria permès aprofitar millor les experiències locals.

Referències

Cour des comptes. (2023). Les quartiers de reconquête républicaine. <https://www.ccomptes.fr/fr/publications/les-quartiers-de-reconquete-republicaine>.

Crawford, A. (1999). *The local governance of crime*. Oxford University Press.

Daillère, A. (2022). L'amende forfaitaire, arme du (non-)droit. *Champ pénal/Penal field*, 26. <https://doi.org/10.4000/champpenal.14012>.

Darley, M., & Gauthier, J. (2018). Le travail policier face à la réforme : Une ethnographie de la mise en œuvre des "Zones de Sécurité Prioritaires". *Politix*, 124(4), 59-84. <https://doi.org/10.3917/pox.124.0059>.

Delpuech, T., & Zagrodzki, M. (2021). Police de sécurité du quotidien et approche de résolution de problème : Quelques résultats de l'étude CoPPoSQ. *Cahiers de la sécurité et de la justice*, 53, 20-35.

Delpuech, T., & Ross, J. (2023). Les partenariats de sécurité. Dans J. Maillard & W. G. Skogan (dir.), *Police et société en France* (p. 181-198). Presses de Sciences Po. <https://doi.org/10.3917/scpo.maill.2023.01.0181>.

Devroe, E., Edwards, A., & Ponsaers, P. (Éds.). (2017). *Policing European metropolises*. Routledge.

Direction centrale de la sécurité publique. (2019). Note de service sur la déclinaison opérationnelle du dispositif de police de sécurité du quotidien.

Douillet, A.-C., & Maillard, J. (2008). Le magistrat, le maire et la sécurité publique : Action publique partenariale et dynamiques professionnelles. *Revue française de sociologie*, 49(4), 783-818. <https://doi.org/10.3917/rfs.494.0793>.

Fassin, D. (2011). *Une anthropologie de la police des quartiers*. Seuil.

Garland, D. (1998). Les contradictions de la " société punitive " : le cas britannique. *Actes de la recherche en sciences sociales*, 124(1), 49-67. <https://doi.org/10.3406/arss.1998.3264>.

Gayet-Viaud, C., Maillard, J., & Jobard, F. (2017). Une innovation policière : Les délégués à la cohésion police-population. *Questions pénales*, 30(1).

Germain, S. (2013). Les cadres policiers face à la territorialisation de l'action publique : Une institution à la conquête du local. *Sciences de la société*, 90, 42-57. <https://doi.org/10.4000/sds.510>.

Icard, V. & De Maillard, J. (2024). S'ancrer dans les territoires ? Stratégie de responsabilisation et réforme policière dans les groupes de partenariat opérationnel. *Politix*, 145(1), 61-87. <https://doi.org/10.3917/pox.145.0061>.

Jobard, F. (2010). Le gibier de police : Immuable ou changeant ? *Archives de politique criminelle*, 32(1), 93-105. <https://doi.org/10.3917/apc.032.0093>.

Kübler, D., & Maillard, J. (2022). Why European mayors emphasize urban security: Evidence from a survey in 28 European countries. *European Journal of Criminology*, 19(4), 712-729. <https://doi.org/10.1177/1477370820921486>.

Le Goff, T. (2008). *Les maires, nouveaux patrons de la sécurité ?* Presses universitaires de Rennes.

Lemaire, É. (2016). Les usages de la spécialisation dans la police : Les formes discrètes du management public policier. *Revue française de science politique*, 66(3), 461-482. <https://doi.org/10.3917/rfsp.663.0461>.

Maillard, J. (de), & Zagrodzki, M. (2017). Styles de police et légitimité policière : La question des contrôles. *Droit et Société*, 97(3), 485-501. <https://doi.org/10.3917/drs.097.0485>.

Maillard, J. (de), & Icard, V. (2022). Les politiques de prévention de la délinquance et de sécurité publique : Enjeux locaux et partenariats institutionnels. Rapport pour l'IHEMI. <https://www.cesdip.fr/wp-content/uploads/2023/01/Rapport-IHEMI-2022-JdMaillard-VIcard-V3-01.09.22.pdf>.

Malochet, V., & Ocqueteau, F. (2020). Gouverner la sécurité publique : Le modèle français face à la pluralisation du policing. *Gouvernement et action publique*, 9(1), 9-31. <https://doi.org/10.3917/gap.201.0009>.

Malochet, V. (2021). La police de sécurité du quo-

tidien et les acteurs locaux : Enjeux partenariaux d'une réforme à géométrie variable. *Cahiers de la sécurité et de la justice*, 53, 72–83.

Ministère de l'Intérieur. (2021). Police de sécurité du quotidien : La mise en œuvre des groupes de partenariat opérationnel (GPO). <https://www.territoire-de-belfort.gouv.fr/contenu/telechargement/25433/183066/file/Flyer%20GPO%20DGPN.pdf>.

Roché, S. (2004). Vers la démonopolisation des fonctions régaliennes : Contractualisation, territorialisation et européanisation de la sécurité intérieure. *Revue française de science politique*, 54(1), 43–70. <https://doi.org/10.3917/rfsp.541.0043>.